

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕՐՈՒՄ

Գահիրէի Ս. ԴԻԴՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ Եկեղեցւոյն Յովան առթիւ, Եզրպատոսի Առաջնորդ Գեր. Թորգոմ Սրբազան, հրաւրեմբ ուղղած էր Ամեն. Ս. Պատրիարք Զօր, ինչպէս նաեւ Սրբազան Եպիսկոպոսներու եւ Սյունի Խմբագրութեան, ներկայ գտնուելու Օծման հանդէսին, Փետր. 11-12ին:

Ս. Պատրիարք Զայր, փափաքեցաւ գնել Ս. Աթոռին կողմէ ներկայացուցիչ զրկել Զօր. Կիրեղ Վրդ. Խորաշէկանի, Ս. Գ. Լուսաւորչի Մատուեր մըն ալ նուիրելով նորապառուց Եկեղեցւոյն, բայց զժրախտարար ժամանակը այնքան կարճ էր որ անհնար եղաւ նոյն իսկ անցազրի հանել. հետեւաբար Ն. Ամեն. Սրբազանութիւնը հնազարդ իր խնդակցութիւնն ու օրհնութիւնները զրկեց Թորգոմ Սրբազանին. Գորբիկ. Փոխանորդ Մկրտիչ Եպս. Աղանուհի, նախկին Առաջնորդն Եզրպատոսի, նոյնպէս հեռագիրով շնորհաւորեց, իսկ միւս Եպիսկոպոսներ եւ Սյունի Խմբագրութիւնը նամակներով յայտնեցին իրենց ուրախութիւնը Եզրպատոսի Ս. Առաջնորդին եւ շնորհաւորեցին Գահիրէի Զայր. Եկեղեցւոյ զատկաները այս պանծալի եւ պատմական դէպքին առթիւ:

Ստուգել կ'արժէ որ Եզրպատոսի Մայրարարարին մէջ Զայաստանեաց Եկեղեցին փառաւորութիւն հայացի ճարտարապետութեան չընաղ նմոյնով մը: Այս գեղեցիկ իրականութիւնն է որ պաշտօնական հանդիսութեամբ եւ կրօնական խորհրդաւորութեամբ արտայայտուեցաւ Փետր. 12'ին Գահիրէի մէջ:

Եկեղեցւոյ գեղակերտ շինուածքը խորհրդանշանն է զայն շինող ազգին հաւատքին, եւ կրօնական առարկանութիւններուն: Եթէ ոչ հազուադէպ, բայց շատ թանկագին իրողութիւն մըն է Եկեղեցւոյն իրենց հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ, եւ ատոր նաւախտարին ու Օծման հանդէսները պատմական նշանակութիւն ունին մասնաւորապէս իրենց միջավայրերուն եւ ընդհանրապէս բոլոր ազգին համար: Եւ Եզրպատոս, որպէս միջին դարու եւ ժամանակակից պատմութիւններուն մէջ, հայ ժողովուրդը եւ անոր պանծալի զատկանները ոսկի ակօսներ բացած են, իրենց բարձր ծառայութիւններով, իրաւունք ունէր փառաւորելու հայկական կաթողիկոսով մը խաչապալու:

Յոյնեալ լրջայ Եկեղեցւոյն բարեբարին յիշատակը:

Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՏԱՀԱՐԻՆ ՆՈՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յայտնի է թէ Աթաթուրքայի արամադրութեանց համաձայն, Ս. Յարութեան Տաճարը, որ Ս. Տեղեաց ամէնէն զվառարն է, ունի իրրեւ միւսերէն երուսաղէմի երեք Պատրիարքները, այսինքն Զայ Յոյն եւ Լատին:

Պատմութիւնը մեզի կը ցուցնէ, թէ բրիտանութեան երուսաղէմի մէջ գտնուող այս երեք ներկայացուցիչներուն վրայ դրուած բարձր պաշտօնն ու պարտականութիւնները ո՛րչափ դժուարին եւ փափուկ

հանգամանք մը կ'առնեն երբ պարագան կը ներկայանայ Ս. Յարութեան Տաճարին մէջ նորոգութիւններ կատարելու, պահպանելով իրենց մէջ հաւատարմութեան հիմք, իրիմի պատեհազմին ծագման պատճառներէն մին եղած է Բեթղեմէի Ս. Ծննդեան Այրին մէջ նորոգութեան մը առթիւ ծագած վէճերը:

1927ի երուսաղէմի երկրաշարժին պատճառաւ Ս. Յարութեան Տաճարին մէջի Յունաց Եկեղեցիին վրայի գմբէթը ծանրապէս միտաւելով, երեսն հաւնաւ է այս հին եւ դժուարին նորոգութեանց խնդիրը:

Յոյն Պատրիարքարանին տեսակետը, թէ ինչք միայն պիտի նորոգէ այս գմբէթը, ընդդիմութեան բախեցաւ միւս երկու իրաւակից Պատրիարքարաններու կողմէ: Կառավարութիւնը միւս կողմանէ, զբմբէթին փլուզման վտանգին առջեւ, այլ նորոգութիւնը իր կողմանէ կատարելու ստիպողականութեան տակ գտաւ ինքզինքը: Այս անել կացութեան վերջ մը տալու համար, Ամեն. Ս. Պատրիարք Զայր իր կողմէ առաջնորդ ներկայացուց՝ նախընթացներու վրայ հիմնուելով՝ խնդիրը լուծել հետեւեալ կերպով:—

Ինչպէս որ Յոյն կ'ազդէ իր Կաթողիկէին վրայ գտնուող գմբէթը նորոգել, նմանապէս Զայ եւ Լատին Պատրիարքարանները պիտի նորոգէին Ս. Յարութեան Տաճարին մէջ իրենց առանձին տեղականութեանց մէջ գտնուող ամէնէն կարեւոր տեղերը: Այս առաջարկը Կառավարութեան կողմէ ընդունուեցաւ եւ անոր հիման վրայ Պաղեստինի Կառավարութեան եւ երեք Պատրիարքարաններու, ինչպէս նաեւ Պաղեստինի Կառավարութեան ու Լոնտոնի Կեդր. Իշխանութեան միտքով երկար քննարկեցութիւններ տեղի ունեցան եւ վերջապէս համաձայնութիւն գոյացաւ, որ Յունաց Կաթողիկէին վրայի գմբէթը՝ Յունաց կողմէ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ստորերկրեայ պատմական հին Եկեղեցին՝ Զայց կողմէ, իսկ Գիւտ Խաչի քարայրը իջնող սանդուխթ՝ եւ Տարածման տեղի յատակին աւրուած մասերը՝ Լատինաց կողմանէ նորոգուին: Այս նորոգութիւնները Ս. Չատկի տունէն յետոյ գործադրուելու պայմանով, այսինքն կ'ուսումնասիրուին երեք Պատրիարքարաններէ՝ ընտրուած մասնազանցներու կողմէ: Այսինքն Զայց կողմանէ՝ Անգլիացի ճարտարապետ Մր. Չօլիտէյ, Լատինաց կողմանէ՝ Ֆրանչիսկեան ճարտարապետ Զայր Պարուչի, եւ Յունաց կողմանէ՝ Կառավարութիւնէ ընտրուած Մր. Զարիսոն: Այժմ, Կառավարութիւնը Յունաց Կաթողիկէի գմբէթին փլուզման վտանգին տակ գտնուող ծանրոր վերջին տուած եւ քացուած ծակերը տախտակամածով եւ մոմաթով առ ժամանայ կերպով ծածկած է: Վերոյիշեալ համաձայնութիւնը աւելի սերտացուց երեք Պատրիարքարաններու յարաբերութիւնները եւ կարելի դարձուց իրազօրծել ուրիշ երկրորդական կարեւորութիւն ունեցող նորոգութիւններ ալ:

Այն է՝ Չորրորդ Բանդի Մատրան ներքին պատերը՝ Յունաց կողմէ, Զաղեքի Քաճմանման Մատրան ներքին պատերը՝ Զայց կողմէ, եւ Ս. Յարութեան Տաճարին չորրորդ սենեակին ներքին պատերը՝ Լատինաց կողմէ: Ատոցմէ գտաւ Ս. Յարութեան Տաճարի քակին մէջ՝ Յոյները համաձայնութեամբ նորոգած են իրենց Ս. Արքանամի եւ Ս. Կատարինէի վանքերուն արտաքին պատերը, իսկ Զայցը՝ նոյն տեղը իրենց ունեցած Ս. Յովնանէի մատրան արտաքին եւ ներքին պատերը: Տեղի ունեցած այս նորոգութեանց վրայ Զայց Պատրիարքարանին կողմէն հսկիչ եղող Ս. Յարութեան Տեղեաց Ս. Յակոբ Վրդ. Բաշճեան պէտք եղած տեղեկագիրները ներկայացուցած է Ս. Աթոռայ Գեր. Լուսաւորչապետ Սրբազանին՝ մատուցանելու համար Օմեն. Ս. Պատրիարք Զօր:—

Տպարան Մրցն Եկեղեցւոյն, Երուսաղէմ

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԵՆ

(Շարունակութիւն)

Ինչպէս որ կ'երեւի Ս. Յարութեան ճանարին նորագոյն մասին տրուած այդ տեղեկութիւններէն, զնասուածը Ս. Գերեզմանին զրան հանդէպ, Յունաց եկեղեցւոյն զմբէթն է, որուն խաչը վար առնուցաւ, ինչ որ թերթերու մէջ տեղի տուած է թիւրքացոյն թան, արծազանգ գտնելով հայ թերթերու մէջ ալ, իրեն թէ երկրաշարժէն Ս. Յարութեան ճանարին բուն զմբէթը փնասուած եւ անոր խաչը վար առնուած ըլլայ, ճանարին մեծ զմբէթը ամենեւին չէ փնասուած երկրաշարժէն: Վնասուածը եւ քակուածը Յունաց քաժնին զմբէթն է, որ պիտի վերաշինուի:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՅՆՏՈՒՄՆԵՐ

1927 Յուլ. 11-ի երկրաշարժին աղէտային ցնցումները զեռ չմոռցուած, 22 Փետր. արժար, առաւուն, ժամը 3-ին, երեկոյեան ժամը 7,55-ին եւ 28 Փետր. առաւուն ժամը 2-ին, Պաղեստին երեք ցնցումներ եւս կրեց: Այս ցնցումներէն երկրորդը մանաւանդ, որ մէջ երկվայրկեանէ քիչ մը աւելի տեսեց, չափ ուժգին էր, եւ ամբողջ երկրին բնակչութիւնը խուճապի մատնեց զիջերուան մութին, ցուրտին, բուքին եւ անձրեւին մէջ:

Բարեբախտաբար այս ցնցումները նախորդներուն աւերները չգործեցին: Միայն բազմաթիւ շէնքերու պատերը ճնշուեցան: Ընկի կորուստ ցարդ չսուեցաւ, փլուզումներ զրեթէ չպատահեցան:

Ս. Յակոբ եւ իր կալուածները, Երուսաղէմի, Բեթղէմի, Նաֆալի եւ Ռէմէի մէջ անվնաս մնացին:

Ս Ս Ս Ս Ս Ե Ն Ք

ԵՂԻՇԷ ԵՊՍ. ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ ճետեւալ գիրքերը.

11. ՅՈՒՇԵՐ ԵՒ ՆՈԹԵՒ՝ Ս. ԵՐՈՒՍԱԷԼԵՄԷՆ, ՊՈԼՍԷՆ ԵՒ ԴՍՄԱՍԿՈՍԷՆ (1916-1920), Տպ. Ասեփանեան Եղբար, Աղեփանդրիա, 1923. 8° էջ 64.

12. ՔՐԻՍՏՈՍ ԵՒ ՄՈՎՍԷՍ. Տպ. Յ. Մ. ՍԷԹԵԱՆ Կ. Պոլիս, 1924. 8° 16.

13. ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ Բաղէշի Առաջնորդութեան, Սաղիմական, Ուղեգրական, Տեղագրական եւ Նամակներ. Բ. Տպգր. Կ. Պոլիս, բայց «Երուսաղէմ» դրուած. 1925. 8° էջ 134. Գին 12 Դրու.

14. ԱՐԶԱԳԱՆԳ՝ զանազան ազգ. անց ու դարձերու. — Շարք մը լրագրական յօդուածներու եւ նամակներու. Տպ. Կ. Պոլիս, բայց «Երուսաղէմ» դրուած. 8° էջ 303. գին 20 Դր. Եգ.:

ԳՐԱԲԱՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՅԲ

Գրաբարի ուսումը զիւրին եւ հասելի ընծայելու համար Ամեն. Ս. Գատրիարք Հօր պատրաստած Ընթացիկներու շարքը նորէն լոյս տեսած են Ս. Աթոռոյս Տպարանէն կարեւոր բարեփոխութիւններով:

1. — ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ կամ ութ Մասունք բանի Բերականութեան. Դ. Տպագրութիւն. Գին. 5 Դահեկան:

2. — Ընթացք ի Գրոց Բարբառ Ա. ՏԱՐԻ. Է. Տպագրութիւն. Գին 5 Դահեկան:

3. — Ընթացք ի Գրոց Բարբառ Բ. ՏԱՐԻ. Դ. Տպագրութիւն. Գին 6 Դահեկան:

ԸՆԹԱՅԻՒՆ Դ. ՏԱՐԻՆ ընդ մամուլ, նորագոյն տպագրութիւն:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԼԻԱԿԱՏԱՐ

ՅՈՒՅԱԿ ԳԻՐՔ ԵՐՈՒ

ՍՐԱՌՑ ԵՐԱՌԵԱՆՑ ՏՊԵՐԱՆԻՆ

1833-1927